

3. Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

«Ο ρατσισμός είναι μια αρκετά συνηθισμένη συμπεριφορά, κοινή σ' όλες τις κοινωνίες, που περνάει δυστυχώς απαρατήρητη σε ορισμένες χώρες, επειδή συμβαίνει να μην την προσέχουν αρκετά. Σημαίνει καχυποψία, ακόμα και περιφρόνηση, απέναντι στα πρόσωπα που έχουν φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά διαφορετικά από τα δικά μας» (Ταχάρ Μπεν Τζελούν).

α) Ποια είναι τα αίτια που προκαλούν αυτά τα φαινόμενα;

β) Με ποιους τρόπους νομίζετε ότι μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το μεγάλο αυτό κοινωνικό πρόβλημα;

Πρόλογος: Περιγραφή των δεδομένων του θέματος

α) Τα τελευταία χρόνια ρατσιστικές θέσεις ιδίως σε βάρος των ξένων μεταναστών συγκεντρώνουν υψηλό ποσοστό ψήφων σε μια σειρά χωρών της Ευρώπης (Αυστρία, Γαλλία, Βέλγιο κ.τ.λ.).

β) Τα ρατσιστικά κινήματα σήμερα (νεορατσισμός) επικεντρώνουν την κριτική τους στο θέμα της παρουσίας ξένων μεταναστών στη χώρα τους και είναι αντίθετα στη διαμόρφωση πολυπολιτισμικών κοινωνιών.

Αίτια επανεμφάνισης του ρατσισμού

α) Η αύξηση της ανεργίας δημιουργεί εχθρότητα ενός τμήματος του πληθυσμού προς τους μετανάστες θεωρώντας τους υπεύθυνους για το πρόβλημα. Την ιδέα αυτή καλλιεργούν συστηματικά οι ρατσιστικές οργανώσεις, έστω και αν αυτή η ιδέα είναι λανθασμένη αφού οι μετανάστες στη συντριπτική τους πλειοψηφία κάνουν εργασίες που αρνιούνται να κάνουν οι ντόπιοι.

β) Η έλλειψη συλλογικοτήτων και η κρίση αξιών που υπάρχει στις μέρες μας τροφοδοτεί αυτά τα κινήματα.

γ) Τα φαινόμενα διαφθοράς και αναποτελεσματικότητας του πολιτικού κόσμου, που εμφανίζονται στις σύγχρονες κοινωνίες, οδηγεί ένα τμήμα του πληθυσμού να ψηφίζει σε ένδειξη διαμαρτυρίας γι' αυτά τα κινήματα.

δ) Η έλλειψη ιστορικής πληροφόρησης από μεγάλα τμήματα της νεολαίας γύρω από τα θέματα αυτά συμβάλλει να βρίσκουν έδαφος οι απόψεις αυτών των κινήματων.

Συνέπειες του φαινομένου

α) Οι ομάδες αυτές προσπαθούν μέσω της βίας να προωθήσουν τις θέσεις τους.

β) Είναι αντίθετες στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και δημιουργούν, όπου έχουν σοβαρή απήχηση, σοβαρά προβλήματα.

γ) Καλλιεργείται μέσα από τη δράση αυτών των ομάδων έλλειψη σεβασμού προς την ανθρώπινη προσωπικότητα. Γενικότερα, υπάρχει αμφισβήτηση των κανόνων λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Προτάσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος

- α) Προϋπόθεση για την καταπολέμηση της απήχησης των ιδεών του ρατσισμού είναι η αντιμετώπιση της φτώχειας και της ανεργίας ενός σημαντικού τμήματος του πληθυσμού των Ευρωπαϊκών χωρών.
- β) Η καλλιέργεια μέσω της παιδείας του σεβασμού προς την ανθρώπινη προσωπικότητα καθώς και της ανοχής προς τη διαφορετικότητα.
- γ) Η ενεργοποίηση των πολιτών σε κινήματα και οργανώσεις που αγωνίζονται κατά του ρατσισμού.
- δ) Η στενότερη συνεργασία μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των δυσκολιών στην πορεία για την Ενωμένη Ευρώπη περιορίζοντας τις δυνατότητες απήχησης των ιδεών αυτών των κινήματων.

Επίλογος

Η αντιμετώπιση του ρατσισμού πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα των Ευρωπαϊκών κοινωνιών, ώστε να μπορέσουμε να κατοχυρώσουμε την κοινωνική συνοχή και την ομαλή τους δημοκρατική εξέλιξη.

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αναφέρεται συχνά πως η αναβίωση του ρατσισμού στην Ευρώπη οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην οικονομική κρίση. Η άποψη αυτή δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, σωστή. Η οικονομική κρίση είναι, χωρίς αμφιβολία, ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν στην αναβίωση του ρατσισμού. Όχι όμως και ο μοναδικός. Τα αίτια του ρατσισμού είναι πολλαπλά και θα πρέπει να αναζητηθούν στην κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Ευρώπη μετά την κατάρρευση του ιταλικού σοσιαλισμού, χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει πως δεν υπήρξαν περιπτώσεις διακρίσεων και ρατσιστικής βίας εις βάρος των μεταναστών και προσηλυμμένων. Στην πρώην δυτική Γερμανία π.χ. η ξενοφοβία και η εχθρική αντιμετώπιση των μεταναστών έχουν παρόμοια κατάσταση οξύνθηκε, καθώς τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά προβλήματα που αντιμετώπιζε η χώρα είναι πάρα πολλά και δυσπληλή. Στη θέση του παλιού Τείχους υπάρχει σήμερα ένα νέο «ψυχολογικό τείχος», που χωρίζει τη Γερμανική κοινωνία σε δύο στρατόπεδα, στους ευμειρουμένους της Δύσης και τους ήττους της γενεάς της πρώην Ανατολικής Γερμανίας. Στις ανατολικές επαρχίες της Γερμανίας η ανεργία γενικά και των νέων ειδικότερα βρίσκεται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Όμως ανεργία υπάρχει και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Χρυσός να οδηγεί αναγκαστικά στην αναβίωση του ρατσισμού. Εδώ θα πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του τις ιστορικές ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες του γερμανικού χώρου. Τόσο στην πρώην Ανατολική όσο και στη Δυτική Γερμανία η επεξεργασία του ναζισμού ήταν επιφα-

νειακή, αν όχι εντελώς ανύπαρκτη. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τα περισσότερα κρούσματα ρατσιστικής βίας παρουσιάζονται στην πρώην Ανατολική Γερμανία. Εδώ, επί δεκαετίες, δεν έγινε ουσιαστικός πολιτικός διάλογος μεταξύ των ανθρώπων σχετικά με το ναζισμό.

Η κομμουνική νομενκλατούρα είχε ανακηρύξει τον αντιρατσισμό σε επίσημη κρατική ιδεολογία, στεγνώντας έτσι από τους πολίτες τη δυνατότητα να σταθούν οι ίδιοι κριτικά απέναντι στο ναζιστικό παρελθόν της χώρας τους. Στην έλλειψη κριτικής ανέμησης θα πρέπει να προστεθούν η κοινωνική ανασφάλεια, η αβεβαιότητα για το μέλλον, η έλλειψη συλλογικής συνείδησης και κοινωνικής ταυτότητας των ανθρώπων της πρώην Ανατολικής Γερμανίας. Σ' ό,τι αφορά την πρώην Δυτική Γερμανία, εδώ η ρηβίση του πολιτικού κόσμου για την αναβίωση του ρατσισμού είναι τεράστια. Για ψηφοθηρικούς λόγους τίθεται και συνεχίζουν να τηρούν ομορτωριστική στάση σε θέματα όπως η παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στους μετανάστες, το πολιτικό άσυλο κ.τ.λ., ενισχύοντας έτσι την ξενοφοβία της γερμανικής κοινωνίας.

Σ' ό,τι αφορά τους απλούς ανθρώπους, ο ρατσισμός αποτελεί προοπτική συνγκρότησης συλλογικής συνείδησης σε περιόδους κρίσης. Τα θύματα της κρίσης, που είναι συνήθως οι άνθρωποι της εργασίας, αδυνατώντας να στραφούν ενάντια στους πραγματικούς υπαίτιους των δεινών τους, ψάχνουν για αποδιοπομπαίους τράγους, προκειμένου να συγκροτήσουν τεχνητά την ταυτότητα του «εμείς». Την επιμονή π.χ. της γερμανικής κυβέρνησης να επιστεύσει για κοντόβρωρους ιδεολογικούς, πολιτικούς και εθνικιστικούς λόγους τη διαδικασία επανένωσης της Γερμανίας την πληθύνουν σε τελευταία ανάλυση οι πλέον αμέτοχοι αυτής της ιστορίας, οι μετανάστες. Για να φθάσουμε όμως στην κατάσταση αυτή, προηγήθηκε η περιθωριοποίηση των μεταναστών από το επίσημο γερμανικό κράτος σε ό,τι αφορά την ανένδεση κατοικίας, τις θέσεις εργασίας, τις ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης, εκπαίδευσης κ.τ.λ. Με άλλα λόγια, είναι ο θερμοποιημένος ρατσισμός του κράτους με τις διαδικασίες του εις βάρος των μεταναστών που προετοιμάζει το έδαφος στον επιβεβλημένο ρατσισμό των κοινωνικά υποβιβημένων ατόμων. Και τέτοια άτομα είναι επί το πλείστον οι νεαροί νεοναζί στη Γερμανία.

Αποτίπωμα άρθρου του καθηγητή Ζ. Παπαδημητρίου στην εφημερίδα «Αυγή»

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ ΟΡΩΝ:

Ομορτωριστικός: καιροσκοπικός.

Νομενκλατούρα: οι αξιωματούχοι των κομμουνιστικών καθεστώτων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιοι είναι οι λόγοι, σύμφωνα με το συγγραφέα, που έχουμε εξάρσει της ρατσιστικής βίας στη Γερμανία;